

KUBIK ANNA

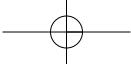
Gizella-ünnep

Tisztelt Ünneplő Közönség!

Bocsássák meg nekem, hogy személyes vallomással kezdem, de Veszprémben nem tudok másként tenni, hiszen a Séd partján születtem én is. Nekem tizennégy éves koromig ez a képzeletemben óriás folyóvá, néha tengerig kígyózó folyammá duzzasztott kis patak és környéke jelentette a nagyvilágot! Ha épp nem nyomtak víz alá nővéreim vásott osztálytársai vagy a híres-erőssé vált, rettegett Fekete-fiúk, lilára ábrándoztam magam (a nap hevétől is volt a szín) az akkor szintén hatalmasnak tetsző kis Pálinka-híd mellett, ezer év előtti korok embereit láttam, zöld szörnyeket és az őket halált megvető bátorsággyal legyőző hősököt is a körülöttem forgolódó örvényecsékkben, fodrokban. Csodálatos magyar tanárnőm Böröczky Gáborné látva könyvektől kótyagossá szédült természetemet, már alsósként bevett a nagyok irodalmi szakkörébe. Ősi és környéke honfoglalás kori történetei elevenedtek meg itt, mint ahogy szüretkor, tollfosztáskor, disznóöléseken, aratás szüneteiben is mesékről mesékre haladt a munka.

Amit olvastam, hallottam, mind bennem ért tovább, dolgozott, s százszor megélt élménnyé változott. Így találkoztam először a magyar királynékkal is, olvastam róluk, s a Séd akkor még valamennyire tiszta vizének tükrében – eskü alatt is vallom – láttam is őket! Persze hogy nekem a külhonból érkezett Gizella volt a legérdekesebb óriási szemével, előkelően keskeny orrával, magas, karcsú alakjával! Úgy képzettem, szülőházmamtól alig húsz kilométerre, reggeltől estig a később koronázási palásttá lett miseruhát hímezte egykor kedves apácáival, mert akkoriban csak ennyit értettem még. Azt, hogy mit jelent, hogy „messze földön híres vallási buzgóságáról, jótékonysságáról”, csak később tudatosult bennem, mint ahogy kegyetlen nehéz, „fájdalom-marta” sorsát is évtizedek elteltével fogtam fel. Értjük mi egyáltalán, milyen lehet politikai szövetség fejében kb. tizenkét évesen férjhez menni anélkül, hogy leendő férjünket csak ismernénk is, hisz még a portréfestés sem volt divatban akkoriban!? Idegen országba költözökni, szülőt, testvért, barátokat odahagyva... úgy tizenöt évesen Magyarok Első Királynéja lenni, aki aztán még életében eltemeti összes szülöttét, életet adva pedig talán ötnek is. István halála után, véres belharrok közepette Orseoló Péter megfosztja birtokaitól, maradék vagonától is, de édesanyjától örökolt szelíd természetét dicséri a krónikák mindezek után is! Életének utolsó évtizedét egy Passau környéki bencés kolostorban imádkozza át, míg csak Teremtője kegyes ölelésében békét nem lel.

Színészneként aztán drámairodalmunk minden bizonnal egyik legfőbb ékességében, Ratkó József *Segítsd a királyt!* című drámájában találtam a legigazabb Gizella-képet, amit ma is dédelgethetek magamban, mint kislányként a folyvást hímező királyaszszonyt. A „majdnem-király”, Imre herceg halála után szigorú és engesztelhetetlen, bán-



tóan éles fényű tükröt tart királyi pájának, a bajor származású hercegnő a magyar politikusnak, Istvánnak. Így kiált a friss gyász súlyával terhesen, „egy-halott” fia sírjának tövében:

*Kik vagytok ti? És honnan jöttetek?
Pokolnak melyik bugyrából merült fel
ez összevissa népség? – Csak bűnöök van!
Éjt nappallá téve gyónhattok ezer évig!
S az újabb ezer bűnhődni kevés lesz!*

Vajon, a gyónás ezer évét megszenvedtük e már? Szinte boldognak kellene éreznünk magunkat, ha már a bűnhődés ezer évét szenvednénk... Régtől tudjuk: a poéták váteszek, hisz a gyémánt-gerincű költő, Ratkó József (Görömbéi András ragyogó jellemzése szerint) már ebben a drámában sikoltja világát döbbenetesen: „El vagyunk tiltva önma-gunktól.”

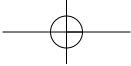
Gizzelában a kor keresztény nőideálját magasztaljuk, tiszteljük. De milyen, vajon, a mi korunk nőideálja?

Van e ennyi alázat bennünk, mint amennyit ez a törékeny, tragikus sorsú királyné felmutatott nekünk? Áldozunk-e vagy imádkozunk-e annyit saját hazánk szolgálatára, mint Ő áldozott-imádkozott egy idegen népért? Annyit harcoltunk jogainkért, hogy most már véglegesen belegabalyodtunk kötelességeink fotogató hálójába! Jogunk van dolgozni látástól vakulásig munkahelyen, otthon, háztartás, gyermekeknevelés... légy nő, feleség, anya, szerető, munkaerő, személyzet! Szülünk-e öt gyermeket az életnek (nem a halálnak...)? Kiegészítő felei vagyunk-e férjünknek, vagy versenytársai, de még inkább gyilkosai férfiasságuknak? Tartunk-e tükröt előjük, vagy inkább törjük szilánkos cserekre az első adandó konfliktus hallatára is?! Van-e időnk mosolyunkkal gyógyítani Ist-vánjainkat, gyermekünket, időseket, elesetteket? Neveljük-e féltő hazaszeretetre csemetéinket, vagy a szó sem hagyja el gondosan fényezett ajkunkat? Nézzük e hangyák, felhő vonulását, sólyom röptét, mandula virágzását? Egyáltalan szépség van még az éle-tünkben, amire teremtve vagyunk? Vagy csak Fogyasztás, Hasznosság, Törtetés, Ön-megvalósítás! Mikor jövünk rá, mi asszonyok, hogy ez a multiknak és sarlatánoknak aranyat éró Önmegvalósítás csak lépcsőfok egy belső úton, nem cél, csak eszköz önma-gunk megismeréséhez? Miközben már a legelső magyar királyné láttatja velünk, hogy másokért élni a legnagyobb ajándék és kegyelem. Boldoggá lett ezért, de ezen az úton mindenki elindulhat, kedves lányok, asszonyok!

Márai írja: „Az ünnep a különbözés. Az ünnep a mély és varázsoló rendhagyás. Az ünnep legyen ünnepies. Legyen benne tánc, virág, fiatal nők, válogatott étkek, vérpezs-dítő és feledkezést nyújtó italok. S mindenekfölött legyen benne valami a régi rendtar-tásból, a hetedik napból, a megszakításból, a teljes kikapcsolásból, legyen benne áhítat és föltétlenesség. Az ünnep az élet rangja, felsőbb értelme. Készülj föl reá testben és lé-lekben. S nemcsak a naptárnak van piros betűs napja. Az élet elhoz másfél, láthatatlan ünnepeket is. Ilyenkor felejts el minden figyel az ünnepre!”

Kedves Veszprémiék és Veszprémiék Kedves Vendégei!

Végigböngészve a Gizella-napok bőséges kínálatát, úgy érzem, valódi ünnepet te-remtettek!



Kívánom magunknak, hogy ne veszítsük el ünnepeinket! A plázázás nem ünnep, a wellness szintén nem. Van ezeknek is szerepe, helye életünkben, de ez a kiüresedés folyamata. Az igazi ünnep megtölt bennünket hittel, biztat minket erővel, mely a múltunk kútjából száll fel:

*megmutatni világnak és magunknak,
hogy van még lelke Árpád nemzetének!*

(Ratkó József: *Segítsd a királyt!*)

Veszprém, 2012. május 5. – *Gizella napok*



Kanyarulatok

KUBIK ANNA (1957) színművész, a Pesti Magyar Színház tagja.

